

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1928

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & Σ^Α, ΕΚΔΟΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", — ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ, 50
ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Ι.Ε.Ε.Ε.Ε.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

«Πρέπει» δὲν ἔχει, κι' οὔτε νόμο :
Ἔτσι τὸ θέλησε ἡ καρδιά.

Καὶ θὰ γυρνᾷ, κυρὰ Μαρώ,
μὲ τὴν εὐκί σου, στὸ χορὸ !

Ἔτσι—καλιώσα, μὰ φροιά,—
μὲ τὴν πλεξούδα τῆ χουσή,
— πὼς ἔκανε ὁ καιρὸς φρεσιά !—
τὸν καρτερούσες δὰ καὶ σύ.

Τὰ ἴδια γυρίζουν, θειά Μαρώ,
στὸν κόσμον αὐτὸν τὸν πλανερὸ.

Καὶ στὴν ξερὴ τριανταφυλλιὰ,
ποὺ στὸ μυϊλκόνι σου ἀπομένει,
πέφτουν τὰ ρόδα τὰ παλιά,
μὰ νιὸ μπουμποῦκι ξαναβγαίνει.

Γιὰ λίγες μέρες, θειά Μαρώ,
θὰ μνημονεύει κι' ὁ πιππῆς...

κ' ὕστερα πιὰ, μὲ τὸν καιρὸ,
θὰ ξεχισσῆς... ἐκεῖ ποὺ πᾶς...

Καὶ θὰ σβυστῆ, κυρὰ Μαρώ,
καὶ τ' ὄνομί σου ἀπ' τὸ σταυρὸ !

ΣΤΟ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙ ...

Πλημμύριδες κι' ἀπλώθηκες,
ὡ ἐπιτάφια χλόη,
κεῖ ποὺ σκεπάζει ἡ γῆς βυθιὰ
τὸ μαῦρο φτωχολοῖ.

Στὴν ἄκρια τοῦ κοιμητηριοῦ
παχὺ χορτάρι βγαίνει'
τρέχουν τ' ἀρνάκια γιὰ βοσκή,
φτωχολογιά καημένη.

Καὶ ζωντανὴ τὸν δούλευες'
καὶ κάτου ἀπὸ τὸ χῶμα
δουλεύεις γιὰ τὸν ἄρχοντα
καὶ πεθαμένη ἀκόμα.

Ν. ΠΕΤΙΜΕΖΑΣ ΛΑΥΡΑΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

Ο ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ

Ἐγεννήθη, εἰς τὸ Μυριόφυτον τῆς Θράκης τὸ 1858. Ἀλλὰ ποῖος βλέπων, ἀκούων, διαβάζων τὸν Ἀριστοτέλην Κουρτίδην, θὰ τὸν ἔκαμνεν ἐδομηντάρην; Ὁ θάνατος, ἓνας θάνατος ἐξαφνικὸς καὶ ἀνέλπιστος, — τὴν νύκτα τῆς 11 πρὸς τὴν 12 Αὐγούστου, — τὸν εὗρκεν εἰς ἕλην τοῦ τῆν ἀκμὴν καὶ τὴν δράσιν. Ἐνας συνάδελφός του παιδαγωγὸς εἶπεν ὅτι «ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς ἔδρας». Ἐνας συνάδελφός του λογοτέχνης (ὃ μ' ἔμπορευσε νὰ πῆ, ὅτι «ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ γραφείου». Στιγμὴν, πραγματικῶς, δὲν εἶχε παύσει νὰ διδάσκη ἢ νὰ συγγράφῃ, ὁ λογοτέχνης παιδαγωγός. Καὶ εἰς τὰ 70 τοῦ χρόνια εἰργάζετο ὅπως στὰ 25 του, ὅταν πρωτοῦλθε στὰς Ἀθήνας καί, γεμάτος ἐνθουσιασμόν, ἐνηγγαλίστη καὶ κατεφίλησε τὰ μάρμαρα τοῦ Φιλοπάππου.

Τὸ περιστατικὸν αὐτὸ τῆς πρώτης του

ἀθηναϊκῆς ἡμέρας μᾶς τὸ διηγῆθη, μάρτυς αὐτόπτης, ὁ κ. Καμπούρογλου, πρὸς τὸν ὁποῖον ὁ νέος Θράξ ἦλθε μ' ἓνα συστατικὸν τοῦ μακαρίτου καθηγητοῦ Μοστράτου. Ἐ, ὁ νεανικὸς αὐτὸς ἐνθουσιασμός δὲν ἐγκατέλειπε ποτὲ τὸν λογοτέχνην παιδαγωγόν. Ἦτο τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦ καὶ ὡς ἀνθρώπου, καὶ ὡς διδασκάλου, καὶ ὡς συγγραφέως. Τὸ ὄρατον, τὸ ὑψηλόν, τὸ εὐγενικόν, ὅπου τὸ εὗρισκεν, ὅπου τὸ ἐβλεπεν, ὅπου τὰ ἐφαντάζετο ἴσως ἀκόμη, τοῦ ἀνέβαζε δάκρυα στὰ μάτια καὶ τοῦ ἔκαμνε τὴν φωνὴν παλμώδη. Ἐδίδασκε μ' ἐνθουσιασμόν, ἔγραφε μ' ἐνθουσιασμόν, ὡμιλοῦσε μ' ἐνθουσιασμόν καί, ὅπως τάρχατα μάρμαρα τοῦ Φιλοπάππου, ἐνηγγαλίζετο μ' ἐνθουσιασμόν ὅλα τὰ ἰδεώδη. Διαβάστε τὸ τελευταῖον τοῦ ἀρθρον εἰς τὴν «Νέαν ἜστIAN» — καὶ ποιὸς νὰ μοῦ τὸ ἔλεγε, ὅταν τὸ ἐσχό-

λίαζα, ὅτι εἰς τὴν ἰδίαν αὐτὴν στήλιν θὰ ἔγραφα τόσον γρήγορα τὴν νεκρολογίαν του — πάλ्लεται ὀλόκληρον ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν, τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ Ἀριστοτέλη Κουρτίδη, τὸν νεανικόν, τὸν πανταγινόν, τὸν ἀκούραστον, τὸν ἀδιάπτωτον.

Πῶς κατώρθωνε νὰ τὸν διατηρῆ εἰς τὴν φυγὴν του, ἀκόμη καὶ εἰς καιροὺς ποὺ δὲν ἔβλεπε γύρω του πλὴν ἀνθρώπους ψυχρούς, σκεπτικούς, ἀπογοητευμένους, κουρασμένους, νεκρούς; Μυστήριον, ἀλλὰ τὸν διατηροῦσε.

Θαῦμα, ἀλλὰ δὲν τὸν ἄφινε πρῶτον. Κι' ἔμως ὁ Ἀριστοτέλης Κουρτίδης δὲν ἐζούσεν, ὅπως θὰ ἔλεγε τώρα κανεὶς, εἰς «ἄλλον κόσμον» ποὺ τὸν ἔπλασε μετὰ τὴν φηντασίαν του. Ὅχι, ἐζούσεν εἰς αὐτόν, τὸν πραγματικόν καὶ τὸν κακορίζικον. Ἀλλὰ θὰ ἤξερε, φαίνεται, νὰ βλέπῃ μόνον τὰ καλὰ του, αὐτὰ νὰ λογαριάζῃ, εἰς αὐτὰ νὰ πιστεύῃ, μετὰ αὐτὰ νὰ ἐνθουσιάζεται καί, — τὸ κυριώτερον. — νὰ μεταδίδῃ τὸν ἐνθουσιασμὸν του εἰς τοὺς γύρω του. Καὶ συνήθως οἱ γύρω του ἦσαν γυναῖκες: διδασκάλισσαι καὶ μαθήτριάς, ἄλλοτε εἰς τὸ Ἀρσάκειον τῶν Ἀθηνῶν ὅπου ἐπὶ μακρὰ ἔτη ἐδίδαξε, κατόπιν

εἰς τὸ Διδασκαλεῖον Θελέων Πειραιῶς, τὸ ὅποιον ἐδημιούργησε καὶ διηύθυνε μέχρι τοῦ θανάτου του. Τὰς γυναικείας αὐτὰς ψυχὰς, μετὰ τὴν διδασκαλίαν του, μετὰ τὴν ὁμιλίαν του, μετὰ τὴν δράσιν του, μετὰ τὸ παράδειγμά του, ὁ Ἀριστοτέλης Κουρτίδης τὰς ἐκρατοῦσε ὑπὸ διαρκῆ ἐνθουσιασμὸν. Ἦσαν ὁ κόσμος του. Κι' ἂν ἦτο ἐν μέρει δημιούργημά του, ὁ κόσμος αὐτὸς ἦτο πραγματικὸς καὶ πραγματικὴν εἶχεν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ δημιουργοῦ καὶ ἐμπνευστοῦ του.

Ἄλλ' ἂς παρακολουθήσωμεν ὀλίγον τὴν

σταδιοδρομίαν τοῦ Ἀριστοτέλη Κουρτίδη ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποὺ ἀπεβιβάσθη εἰς τὰς Ἀθήνας, φέρων τὰ μεγάλα του ὄνειρα καὶ τὸν μέγαν του ἐνθουσιασμὸν. Ἀπὸ τὰ ἐφόδια του, τὸ κυριώτερον βέβαια ἦτο τὸ λογοτεχνικόν του τάλαντον. Μετὰ αὐτὸ ἠγωνίσθη ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ κατώρθωσε νὰ ζήσῃ εἰς τὴν πρωτεύουσάν, (διότι ἂν δὲν εὑρισκεν ἐδῶ πόρον ζωῆς, ἐσκόπευε νὰ γυρίσῃ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ νὰ ξαναγίνῃ δάσκαλος καὶ ἱεροψάλτης ὅπως ἦταν.)

Κατὰ σύστασιν τοῦ Καμπούρογλου, προσελήφθη, εἰς τὴν «Διπλάσιν τῶν Παίδων» ποὺ τότε μόλις εἶχεν ἰδρυθῆ. Καὶ τότε εἰδεδείχθη εἰδικότητά νὰ γράφῃ «γὰ παιδιὰ», ὥστε ἐμείνεν ἔκτοτε ἀρχισυντάκτης. Ἔως τὸ 1895, δεκαπέντε ὀλόκληρα χρόνια. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα ἔγραψε καὶ τὰ πρῶτα σχολικά του βιβλία, ἐνυμφεύθη τὴν ἀδελφὴν τοῦ διευθυντοῦ τῆς «Διπλάσεως τῶν Παίδων» Σταματίναν Π. Παπαδοπούλου, ἀπῆλθεν εἰς Γερμανίαν διὰ νὰ σπουδάσῃ παιδαγωγικὴν, ἐμείνεν ἐκεῖ τρία-τέσσερα χρόνια, — χωρὶς ἔμως νὰ διακόψῃ τὴν συνεργασίαν εἰς τὴν «Διπλάσιν», τὴν ὅποιαν ἐτροφοδο-

τοῦσεν ἐκεῖθεν μετὰ ταυμάσια παιδικὰ διηγήματα καὶ ἀναγνώσματα τοῦ Αἰμιλίου Εἰμαρμένου — καὶ ὅταν ἐπανῆλθε μετὰ τὸ δίπλωμά του ἀπὸ τὴν Γένην, διορίσθη μὲν καθηγητὴς, ἐξῆκολούθησεν ὅμως ἐντονωτέραν τὴν λογοτεχνικὴν του δράσιν, γράφων εἰς ἐφημερίδας, περιοδικὰ καὶ ἡμερολόγια. (Ὁ φυλλομετρῶν παλαιὸς τόμος τῆς «Ἐστίας» (καὶ τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῆς ἐφημερίδος,) τῆς «Ἑβδομάδος», τῆς «Ἐφημερίδος» τοῦ Κορομηλά, τοῦ «Ἀστεος», τοῦ Ἡμερολογίου Σκόκου κ.α., συναντᾷ συχνότατα τὴν ὑπογραφήν Ἀριστοτέλης Π. Κουρτίδης κάτω-

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

θεν διγρημάτων, χρονογραφημάτων, ψυχολογικῶν, αἰσθητικῶν καὶ παιδαγωγικῶν μελετῶν, κοινωνικῶν ἀρθρῶν καὶ λογοτεχνικῶν ἢ θεατρικῶν κριτικῶν. (Ἔνα καιρὸν μάλιστα, ὁ Κουρτίδης ἐθεωρεῖτο ὡς ὁ εἰδικώτερος τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὸ θέατρον ἕπως περίπου σήμερον ὁ Ἀλκίης Θρύλος, ὁ μαθητὴς του.) Κατόπιν εἰργάζετο, ἀποκλειστικῶς σχεδόν, εἰς τὰ «Παναθηναϊα» τοῦ Μιχαηλίδου.

Ἀλλὰ βραχυπρόθεον καὶ κατ' ὀλίγον ὁ παιδαγωγὸς ἀπερρόφα τὸν λογοτέχνην, ὁ καθηγητὴς ἐκυρτίευσεν τὸν συντάκτην. Ἡ ἔντονος λογοτεχνικὴ δράσις τοῦ Κουρτίδου εἶναι ἀπὸ τὰ 1890 ἕως τὰ 1905. Κατόπιν ἐμφανίζεται εἰς τὸν λογοτεχνικὸν τύπον ὁλοῦν ἀραιότερα. Δὲν γράφει σχεδὸν παρὰ βιβλία σχολικά. Κάπου-κάπου κάμνει καμμίαν διάλεξιν εἰς τὸν «Παρνασσόν». Ὡστόσο ἡ ἐκδοσις τῆς «Νέας Ἑστίας» ἀναζωπυρώνει τὸν παλαιὸν του ἔρωτα καὶ ἰδοὺ πάλιν ὁ Ἀριστοτέλης Κουρτίδης λογοτέχνης. Ἡ μετάφρασις τοῦ «Γίου» τοῦ Γκούναρσον μετὰ τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ συγγραφέως, τὸ «Χέρι» ἐπάνω εἰς τὸν Μυστικὸν Δείπνον τοῦ Δαβίντσι, οἱ «Μαρμαρυγές», ἡ μελέτη περὶ τοῦ Γουλιέλμου Μύλλερ κτλ. εἶναι βεβαίως ἀπὸ τὰ ὠραιότερα κομμάτια ποὺ ἐδημοσίευσεν ἡ «Νέα Ἑστία». Καὶ γνωρίζων με ποίαν ἀγάπην τὸν ἐδιάβαζαν καὶ οἱ παλαιοὶ του θαυμασταὶ καὶ οἱ νέοι, ὁ Κουρτίδης ἐσχόπευεν, ἀποχωρῶν πλέον ἀπὸ τὴν διευθυνσιν τοῦ Διδασκαλείου, νάφοσιωθῆ εἰς τὸ περιοδικὸν τοῦτο. Ὁ θάνατος, — ἀνυπολόγηστη ἀπώλεια καὶ διὰ τὴν «Νέαν Ἑστίαν», — δὲν ἐπέτρεψε τὴν πραγματοποίησιν αὐτοῦ τοῦ σχεδίου.

*
*

Καθὼς εἶπαμεν, τὸ λογοτεχνικὸν ἔργον τοῦ Ἀριστοτέλη Κουρτίδου εἶναι σκορπισμένον ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Διὰ νὰ τὸ κρίνῃ κανεὶς, θὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ τὸ συγκεντρώσῃ, πρᾶγμα δυσκολώτατον. Εἰμποροῦμεν οὐχ ἴττον νὰ ριφοκινδυνεύσωμεν μίαν ἐντύπωσιν. Μεγάλος δημιουργὸς δὲν ἦτο βέβαια ὁ Κουρτίδης. Οὔτε ποιητὴς, οὔτε διγρηματογράφος. Ἦτον ὅμως ἔξοχος στυλίστας· εἶχε προσωπικὸν ὕψος γεμάτον χάριν, δροσίαν, πνεῦμα καὶ ποιητικὰς εἰκόνας· μετεχειρίζετο τὴν γλῶσσαν, — τὴν καθαρεύουσαν προπάντων,

ποὺ ἦτο ἡ γλῶσσα του, — με μίαν θαυμαστὴν ἀκριβολογίαν, καὶ δὲ παντοῖαι του γνώσεις, ἡ ψυχολογικὴ καὶ ἡ ἄλλη του σοφία, καθίστων καὶ οὐσιώδεις πάν ὅ,τι ἤξευρε νὰ γράφῃ τόσοσ ὠραία. Ἡ τελεία πάλιν γνώσις τῆς παιδικῆς ψυχῆς καὶ ἡ φυσικὴ του τρυφερότης τὸν ἐκαμναν εἰδικὸν συγγραφέα τῆς νεολαίας. Ὅ,τι ἔχει δημοσιεύσει εἰς τὴν «Διάπλασιν», καθὼς καὶ μερικὰ ἀπὸ τὰ σχολικά του βιβλία, ἀποτελοῦν ἴσως τὸ δημιουργικώτερον μέρος τῆς λογοτεχνικῆς του παραγωγῆς.

Δὲν εἶμαι διόλου ἀρμόδιος νὰ τὸν κρίνω καὶ ὡς ἐπιστήμονα, φιλόσοφον, ψυχολόγον, παιδαγωγόν. Ἄλλοι ἢ δὲ τὸ κάμουν καλύτερα. Διαισθάνομαι ὅμως ὅτι καὶ ὡς ἐπιστήμων διέπρεπε περισσότερο διὰ τῆς πλουσίας του βιβλιοθήκης καὶ τοῦ πάντοτε μαγευτικοῦ του ὕψους. Δὲν εἶχε πρωτοτύπους θεωρίας· ἡ εὐστοχος ἐφαρμογὴ μερικῶν ξένων θεωριῶν ἦτον ὄλη του ἡ πρωτοτυπία. Ἦν τὰ θέλετε ὅμως ποὺ ἐγνωρίζε τὰ «πράγματα» ὅσον κανεὶς, καὶ ἡ γνώμη του εἰς κάθε ζήτημα τῆς ἀρμοδιότητός του, — ψυχολογικόν, αἰσθητικόν, παιδαγωγικόν, ἐξυγίεν ὅσον κανενός. Αὐθεντία τελοσπάντων.

Ἦκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦ ἀκόμη νὰ ἐννοήσω εἶναι πῶς ἕνας τέτοιος ἀνθρώπος δὲν ἐγινε καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, πρόεδρος τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦλάχιστον μέλος εἰς Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν! Ὁ ἴδιος, γελῶν, τὸ ἀπέδιδεν εἰς τὸ ἀνάστημά του. «Μοῦ λείπει μπότι» ἔλεγε. Καὶ ἦτο πραγματικῶς ἕνας κοντός, κάπως χονδρός, με ἡμερα χαρακτηριστικὰ καὶ με τὰ γλυκύτερα γαλανὰ μάτια τοῦ κόσμου. Δὲν πιστεύω ὅμως νὰ ἦτο πιδ κοντός ἀπὸ τὸν κ. Μαργαρίτην Εὐαγγελίδου, ὑποθέτω δὲ ὅτι περισσότερο ἀπὸ τὸ μπότι, τοῦ ἔλειπαν κάποια ἄλλα πράγματα, ἐνῶ τὰ εἶχαν ἐκεῖνοι ποὺ τὸν ὑπεσκέλιζαν. Καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ ἦσαν ὀλιγοδιδόλου ἀσχετα πρὸς τὴν εὐρυμάθειαν, τὴν ἐκφραστικὴν δύναμιν, τὸ πνεῦμα ἢ τὴν καλαισθησίαν του. Καθ' αὐτὸ μετριόφρων ὁ Κουρτίδης πιθανὸν νὰ μὴν ἦτο. Ἀπεναντίας, νομίζω, εἶχεν ὄλην τὴν συναίσθησιν τῆς μεγάλης του ἀξίας καὶ κάθε πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Δὲν εἶχεν ὅμως τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ προβάλλῃ τὰς ἀξιώσεις του εἰς τρόπον ποὺ νὰναγκάζῃ τοὺς ἄλλους νὰ τὰς ἱκανοποιούν. Ὅλοι οἱ φίλοι του τὸν ἀγαποῦσαν, τὸν ἐκτιμοῦσαν, τὸν ἐθαύμαζαν. Πε-

ρισσότερον ἀπ' ἄλλους ὁ Κακλαμάνος καὶ ὁ Δροσίνης. Ἄλλ' οὔτε ὁ πρῶτος, βλέπετε, ἠθέλησε νὰ ἐξασκήσῃ τὴν πολιτικὴν του ἐπιρροὴν διὰ νὰ τὸν κάμῃ τότε κατ' ἐγγυητὴν

εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, οὔτε ὁ ἄλλος τὸν ἔκαμιν Ἀκαδημαϊκόν, ὅταν συνέτασσε μὲ τὸν κ. Αἰγινότην, — ἄλλον του φίλον καὶ θαυμαστήν, — τὸν κατάλογον τῶν πρώτων . . .

ΓΟΡΓΙΑΣ

ΕΥΡΥΔΙΚΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Δὲν τῆ λέγανε Εὐρυδίκη· τὴν ἔλεγαν Σταθούλα· καὶ καθόταν σ' ἓνα σπίτι μὲ δυὸ μεγάλες κωμαροπορτες στὸ κατώϊ κ' ἓνα χαγιάτι πού τὸ κυκλογύριζε σχεδὸν ὀλάκερο ἀπὸ τῆ δύση ἴσαμε τὸ βοριά. Τὸν Ἀπρίλι εὐωδούσανε, ἀπὸ τὰ περδάζια τῶν παραθύρων ἕως τῆ μικρῆ πλακόστρωτη αὐλίτσα του, οἱ νεραγκοῦλες κ' οἱ διπλῆς βιολέττες· τὸ Μάη φοροῦσαν τὰ γιορτινά τους οἱ φλογάτες οἱ τριανταφυλλιές· κ' ἔταν ἐρχόταν τὸ Φθινόπωρο, τὰ πλούσια τ' ἀγιοδημητριάτικα ἀνοῦσαν μ' ἔλα, τὴν ἐξωτικὴ τους χάρη. Κ' ἡ Σταθούλα μοσκανάσαινε σὰν τῆ διπλῆ βιολέττα, κ' εἶταν φλογάτη σὰν τὰ τριαντάφυλλα τοῦ Μαγιοῦ, κ' εἶχε ἀπὸ τ' ἀσπρα τ' ἀγιοδημητριάτικα πάρει τὴν καθαρότατη, τῆ βελούδινη ἀσπράδα στὴν ὄψη καὶ στὸ κορμί. Γι' αὐτὸ κι ὁ ἀντρας τῆς ὁ Στέφος ὁ Γερανής, ὁ παντοφλὰς πού ἔφτιανε τὰ πιὸ τεχνικά κουντούρια κάτω στὸ μεγάλο παζάρι, τὴν εἶχε σὰν τὰ μάτια του καὶ πιὸ πολὺ. Σὰ βρισκόταν στὸ σπίτι, δὲν ξεκόλλαγε οὔτε στιγμὴ ἀπὸ κοντὰ τῆς. Σταθούλα ἐδῶ, Σταθούλα ἐκεῖ. Πήγαινε ἡ Σταθούλα νὰ βγάλει νερὸ ἀπὸ τὸ πηγᾶδι· κάτω στὴν αὐλή, ὁ Γερανής στὰ κοντὰ τῆς· τὴν ἄφηνε νὰ κατεβάσει τὸν κουβά, ἔτσι, γιὰ νὰ τῆ δεῖ νὰ φχαριστιέται, καθὼς ἐγύριζε τὸ μαγγάνι μ' ὄρμη καὶ καθὼς ξεδιπλωνόταν τὸ σχοινὶ ὡς πού νὰ πειρὸ κίμνο· κ' ὕστερα ἔπιανε νὰ τῆ βοηθήσει, νὰ σηκώσῃ μονάχος του τὸ νερὸ καὶ νὰ τὸ χύσει στὴ μεγάλη στάμνα μὲ τῆ φουσκωμένη κοιλιά. Κατέβαινε ἡ Σταθούλα στὸ κατώϊ νὰ ταγίσει τίς κότες, νὰ δώσῃ χορτάρια στὴν κατοίκα, νὰ πάρει λάδι ἀπὸ τὸ κιούπι ἢ κρεμμύδια ἀπὸ τίς πλεξίδες πού κρέμονταν ἀπὸ τὸ μεγάλο μεσιανὸ καπνισμένο δοκάρι· ὁ Γερανής δὲν τὸ κουνούσε ἀπὸ τὸ πλάϊ τῆς. Κι ἂν καμμιά φορὰ τὴν ἔχανε, παγαμιμένη σὲ καμμιά γειτόνισσα, ἔβγαине

στὸ χαγιάτι καὶ φώναζε, ἔτσι πού νὰ ξεκουφαίνει τῆ γειτονιά :

— Σταθούλα, μαρὴ Σταθούλα, ποῦ εἶσαι, μαρὴ;

Ἡ κυρὰ Παγώνη, ἀπ' ἀντίκρυ, δὲν ἄφηνε τὴν εὐκαιρία νὰ πάει χαμένη :

— Ἔχασες πάλε τῆ Σταθούλα, μᾶστρο-Στέφο, καὶ τῆ χαλιέδες ; Μαρὴ Σταθούλα, τρέξε, κακουμοίρα, κι οὐ ἀντρας σ' φνάζ' σὰν τοῦ σκλί· θὰ φάει τὸν κόσμου, κατακαϊμέν ! . .

Κ' ἡ Σταθούλα ἔτρεχε νὰ γυρίσει πίσω. ὅπου ὁ παντοφλὰς τὴν περίμενε μ' ἀνοιγμένα τὰ χέρια νὰ τῆ σφίξει στὴν ἀγκαλιά του, σὰ νὰ τὴν ἔβλεπε ὕστερ' ἀπὸ μακρότατο χωρισμό :

— Ἔϊπα κ' ἐγὼ μὴν ἔπαθες τίπουτα· δὲ σοῦπα νὰ προυσέχς, Σταθούλα μ' ;

Ἡ κείνη γελοῦσε μ' ἔλα, τῆς τὴν καρδιά. Πάντα γελοῦσε :

— Ἀἶ ἀπουδῶ, φουνακλά, σήκουσις τὸν κόσμου στοῦ πουδάρ' ! . .

Καὶ τὸν ἐκοίταζε μὲ μιὰ ματιά, πού εἶταν γεμάτη συμπονετικὴ εἰρωνία καὶ τρυφερότατη ἀγάπη . . .

Κι ὅταν ὁ μαστρο-Στέφος εἶταν στὸ μαγαζί, ἐπηζε τὸ σάλιο του μὲ τῆ Σταθούλα. Καθὼς ἔρραθε τίς σόλες ἢ κέρφονε τὰ τακούνια, πέταγε κ' ἓνα λογάκι στοὺς καλφάδες του :

— Μῶλεγ' ἡ Σταθούλα, πὼς ἄτσι στὴ γειτονιά . . .

Ἡ :

— Ἀπόψε, μαρὲ πιδιά, εἶδ' ἓνα ὄνειρο ἡ Σταθούλα . . .

Ἡ :

— Ἡ Σταθούλα φύτεψε προυχτὲς μιὰ μπουγαρινιά . . .

Τοῦτο ἔκαμε ἡ Σταθούλα, κείνο εἶπε ἡ Σταθούλα, αὐτὸ ἀρέσει τῆς Σταθούλας. Ὅλα τὰ γέμιζε μὲ τὴν ὑπερθαύμαστη παρουσία τῆς, μὲ τὸ μίλημα καὶ μὲ τ' ἀνάδλεμμά τῆς